

184 . Stelnica | Județ: Ialomița | Punct: Grădiștea Mare | Anul: 2005

Anul: 2005

Cod RAN: 94508.03

Perioade: Preistorie, Protoistorie, Evul Mediu, Perioada modernă

Epoci: Epoca bronzului, La Tène, Evul Mediu, Perioada modernă

Tipuri sit: descoperire izolată, exploatare/carieră

Categorii sit: Domestic, Religios, ritual și funerar

Autori: Anca Ganciu Petcu, Gheorghe Matei, Cristina Muja, Vlad Vintilă Zirra

Instituții: Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București, Muzeul Județean Ialomița, Universitatea București, Facultatea de Biologie, Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", București

Raport

Grădiștea Mare este o ridicătură de teren din Balta Borcei, cu o suprafață de cca. 15 ha și o înălțime relativă față de terenul din jur de 0,50 - 2,00 m, situată la cca. 3 km NNV de bacul de traversare de la Stelnica I.

Săpăturile sistematice s-au desfășurat în perioada 20.06-15.07.2005. S-a urmărit finalizarea cercetării în partea de vest a necropolei, în spațiul rămas neocupat de saivane. S-a lucrat în 7 secțiuni de mărimi diferite, una rămasă din campania precedentă: S. XXXI de 22 x 3 m, la care se adaugă SXXXII-XXXVIII.

Nu a fost posibilă finalizarea cercetării în zona de V a necropolei, ea urmând a fi epuizată în campania 2006. Rezultatele obținute în acest an confirmă observațiile de până acum ale lui N. Conovici publicate în raportul amplu cu privire la descoperirile din anii 1987-19962.

În această zonă terenul este foarte afectat prin planșeuri de nisip cimentat, construcția morii și alei betonate. Informațiile localnicilor arată însă că aici au fost descoperite morminte. În spațiile nu prea mari rămase disponibile spre S s-au depus mari cantități de gunoi de grajd, a căror deplasare necesită o intervenție cu mijloace mecanice.

Fondurile au fost asigurate de MJ Ialomița.

Vestigii medievale și moderne:

Din perioadă mai recentă în: SXXXII, C. 6-8, -0,38 m, au fost cercetate resturile unei construcții moderne (?). S-a găsit o podea și o bârnă din lemn care traversează C. 8 și intră în profilul sud. Inventar: s-au găsit cuie și resturi metalice, resturi de pantofi și sticlă.

SXXX, C. 1, -0,55 m, în malul vestic, șanț modern cu cărămizi în umplutură, care continuă în SXXXII și S. XXXV. Cele două șanțuri din S. XXXII, au deranjat parțial M323 și puternic M327.

SXXXIII, C. 9-11, -0,70 m, au fost cercetate 2 șanțuri moderne dintre care unul cu țevă și bârnă din lemn.

SXXXIV, C. 1-2, -0,17 m, șanț de formă circulară care continuă în SXXXVI, C. 3-4 unde deranjează M336. S-au găsit patru fragmente ceramice, ocră roșu și un fragment de bronz.

Necropola getică:

În campania 2005 au fost înregistrate 25 morminte getice, dintre care 14 de înhumăție, 5 de incinerație cu osemintele depuse în urnă și 6 de incinerație cu oasele depuse pe fundul gropii.

Mormintele de înhumăție:

M323 (SXXXII, C. 3-4, -0,25 -0,42 m), adult, picioarele intră în profilul vestic, este ușor deranjat de șanțul cu cărămizi, groapa a fost surprinsă parțial. Orientare: SSE 280-NNV 120. Decubit dorsal, oasele

antebrațelor sunt încrucișate pe abdomen. Inventar: lespede la picioare; fragment de rocă de consistență moale, cu urme de fațetare, culoare roșie; fund de vas lucrat cu mâna, găsit lângă lespede

M325(SXXXIII, C. 5 – 6, -0,28 –0,36 m), adult, intră în profilul de V, groapa a fost surprinsă parțial. Orientare: SSE 280-NNV 120. Decubit dorsal, membrul superior drept întins pe lângă corp, membrul superior stâng adus pe abdomen.

M326, (SXXXIII, C. 9, -0,53 -0,72 m), adult, intră în profilul de E, groapa nu se delimitează. Orientare: SSE 80-NNV 270. Decubit dorsal, membrele superioare întinse pe lângă corp, pe sub oasele bazinului. Inventar: lespede la picioare.

M327, (SXXXII, C. 1, -0,50 m), adult, intră în profilul N, mormânt (?) puternic deranjat de un șanț dublat cu cărămizi. Se păstrează o parte din calota spartă și împrăștiată, humerusul este fragmentar, se mai păstrează și fragmente din oasele antebrățelor, mandibulă, coaste și scapule.

M328, (SXXXIV, C. 2-3, -0,40 –0,51 m), adult, deranjat de o galerie, groapa nu se delimitează. Orientare: SSE 170-NNV 260. Decubit dorsal, partea stângă a corpului pare ușor răsucită și ridicată, capul întors spre dreapta, mandibula este căzută, craniul este incomplet, lipsește o parte din viscero craniu, membrul superior stâng este îndoit din cot și adus pe abdomen, oasele mâinii apar spre umărul drept, membrul superior drept este întins pe lângă membrul inferior drept, femurul stâng este deplasat spre cel drept, tibiile și peroneele incomplete. Sub oasele bazinului a apărut o galerie care pare activă ceea ce este posibil să fi determinat poziția scheletului.

M330, (SXXXIV, c.7, -0,35 –0,59 m), infans I, deranjat de o galerie, groapa se delimitează parțial. Orientare: SSE 100-NNV 260. Capul este spre NNV, fragmente din calotă apar la -0,35 m. Craniul apare la -0,19 cm sub primele fragmente de oase și este în centrul a ceea ce s-a delimitat ca fiind groapa mormântului. S-au găsit fragmente osoase amestecate (din oasele membrelor superioare, coaste, fragmente vertebrale și fragmente din oasele membrelor inferioare). În capătul de SSE apare o aglomerare de oase calcinate care suprapune oasele picioarelor lui M330.

M332, (SXXXIV, C. 1 – 2, -0,14 –0,21 m), senex, intră în profilul vestic, suprapune parțial M333, groapa nu a putut fi surprinsă. Orientare: SSE 170-NNV 350. Decubit dorsal, oasele membrelor superioare sunt încrucișate pe abdomen, tibiile și peroneele lipsă. Distrus.

M333, (SXXXIV, C. 1 – 2, -0,27 –0,34 m), adolescent, groapa se delimitează parțial. Orientare: SE 135-NV 315. Decubit dorsal, oasele membrului superior drept pe lângă corp, membrul superior stâng ușor îndoit din cot și oasele mâinii sunt aduse pe bazin. Inventar: două lespezi, una la cap, a doua este depusă la picioare.

M334, (SXXXIV, C. 9, -0,39 –0,46 m), infans I, groapa nu a putut fi surprinsă. Orientare: SSE112-NNV 292. Decubit dorsal, oasele membrelor superioare sunt întinse pe lângă corp. Scheletul este incomplet.

M335(SXXXIV, C. 11, -0,58 –0,64 m) adult, intră în profilul de N, sub pavaj, groapa nu se delimitează. Orientare: SE 140-NV 305. Decubit dorsal, membrele superioare întinse pe lângă corp, membrele inferioare sunt încrucișate la nivelul treimii inferioare a tibiei. Scheletul este complet, bine păstrat. Inventar: lespede la picioare, fusaiolă între picioare și lespede

M338 (SXXXVI, C. 1-2, -0,24 -0,35 m) mormânt dublu, adulți și infans I, intră în profilul de V, nu se distinge groapa. Orientare: SSE 135-NNV 315. Adultul este depus în decubit dorsal, membrul superior stâng întins pe lângă corp și adus pe bazin, membrul superior drept este puternic îndoit din cot și adus pe abdomen. Pe partea dreaptă era depus un copil în decubit lateral stâng, cu craniul așezat pe pieptul adultului, la nivelul cotului drept. Oasele coloanei și cea mai mare parte a scheletului postcranian intră sub bazinul adultului. Humerusul drept este întins pe lângă corp, cel stâng pe bazinul adultului. Femurele copilului au apărut lângă femurul drept al adultului, tibiile și peroneele sunt mișcate între femurele adultului.

M339 (SXXXVI, C. 1-2, -0,34 –0,43 m) adult, groapa se delimitează parțial. Orientare: NNV 320/SSE 140. Decubit dorsal, oasele membrelor superioare sunt puternic depărtate de corp iar oasele membrelor inferioare sunt aproximativ paralele și relativ depărtate unele de altele. Inventar: două obiecte de formă

concavă cu ac, unul la humerusul stâng, al doilea s-a găsit sub tâmpla dreaptă, fragment de mărgică tubulară din chihlimbar la bărbie, brățară înspre încheietura stângă, fragmente din bronz pe bazin, lespede în marginea gropii pe stânga.

M340, (SXXXV, C. 1-2, -0,20 -0,30 m), adult, groapa se delimitează parțial. Orientare: NNV 80-SSE 280. Decubit dorsal, membrul superior stâng este îndoit din cot și oasele antebrațului sunt aduse pe cutia toracică, membrul superior drept este întins pe lângă corp. Schelet incomplet.

M345, (SXXXVII, C. 1, -0,20 – 0,27 m), adult, deranjat, nu se distinge groapa. Orientare: SSE 165-NNV 345. Decubit dorsal, oasele membrelor superioare sunt întinse pe lângă corp, maxila este deplasată în interiorul craniului iar mandibula este căzută pe partea dreaptă.

Morminte de incinerare:

M321(SXXXIV, C. 3-4, -0,55 –1 m), incinerare cu osemintele depuse pe fundul gropii de formă ovală alungită cu capetele rotunjite. Orientare: SSE 73-NNV 163. Vasele de ofrandă sunt depuse înspre capetele gropii, oasele și inventarul sunt grupate în centrul gropii. Sub vasul 1, înspre capătul de SSE, după demontarea vasului la –1 m a apărut o dungă de cărbune de 30 de cm lungime. Ofrandă: Vas 1: vas clopot lucrat cu mâna cu patru apucători situat înspre NNV gropii, întregibil; Vas 2: strachină lucrată cu mâna, pastă de culoare brun-roșcată, buza dreaptă și ușor arcuită spre interior, marginea tăiată drept, întreagă, pastă friabilă. Inventar: vârf de săgeată din bronz cu 3 muchii; 3 fragmente de sârmă (?) din fier, lamă din bronz fragmentară, fragment obiect din caolin?

M322(SXXXIV, C. 7, -0,20 –0,50 m), incinerare cu osemintele depuse în urnă cu capac, adult. Capacul este distrus. Sub urnă a fost depus un fund de vas lucrat cu mâna. Cu excepția unui fragment de bronz, toate obiectele de inventar au fost găsite în urnă. Urna: vas clopot cu 4 apucători. Capac: castron cu patru torți, spart. Inventar: fragment de tablă din bronz, pe capac, fragmente de mărgice din pastă de sticlă, verigă din bronz cu 3 grupuri de câte 3 proeminențe, brățară din bronz cu proeminențe, fragment din bronz. Postament: fund de vas lucrat cu mâna.

M324(SXXXIV C. 7-8, -0,35 -0,50 m), incinerare cu osemintele depuse în groapă alungită, groapa a fost suprinsă parțial. Orientare: SSE 80- NNV 360. În extremitatea de NNV a gropii a fost depusă o cană. Înspre capătul de SSE s-a găsit un vas clopot peste care era așezat cu gura în jos un castron. Oasele și o parte din inventar au fost depuse spre centrul gropii. Ofrandă: cană cu gura evazată, toarta ușor supraînălțată, lucrată cu mâna, pastă foarte friabilă, vas clopot cu patru apucători mici pe diametrul maxim și patru proeminențe sub buză, castron lucrat cu mâna, fragmentar. Inventar: cuțit fier cu lama curbată, puternic oxidat, vârf de lamă din fier

M329(SXXXIV, C. 5-6, -0,60 -0,70 m) incinerare cu oasele depuse pe fundul gropii, groapa se delimitează parțial. Orientare: SSE 135-NNV 225. Primele fragmente ceramice apar la -0,20 m. În capătul de SSE apar fragmente dintr-un vas lucrat cu mâna. În capătul de NNV este depus cu gura în jos un castron. Vasul lucrat cu mâna a fost spart, din el au s-au găsit două fragmente de perete de mari dimensiuni, sub care au mai apărut un fragment de fund din vas și alte fragmente ceramice. Oasele sunt grupate în centrul gropii. Alte oase calcinate în număr mic s-au găsit sub fragmentele ceramice. La spălarea oaselor a apărut un os uman necalcinat. Ofrandă: vas sac cu două torți perforate, lucrat cu mâna, întregibil, castron lucrat la roată, întreg. Inventar: lamă din fier puternic oxidată.

M331(SXXXIV, C. 7, -0,45 –0,53 m), incinerare cu osemintele depuse în groapă alungită. Orientare: SSE 100-NNV 260. Groapa se delimitează cu aproximație, se intersectează cu groapa lui M330 în capătul NNV. Înspre capătul de SSE s-a găsit un krater răsturnat cu gura spre NV, oasele apar la limita dintre M330 și 331. Ofrandă: krater, lucrat la roată, la demontare s-a exfoliat, fiind deja puternic fisurat prin presiunea pământului. Ofrandă de carne (?), la spălarea oaselor s-a găsit și un os calcinat de ovicaprină.

M336(SXXXV, C. 4, -0,20 -0,41 m). Distrus, groapa nu se poate delimita. Incinerare cu osemintele depuse în urnă cu capac. Lângă urnă s-au găsit fragmente de amforă. În gura urnei era depus un fund de vas în poziție normală. Urna: cană lucrată cu mâna cu două torți, fragmentară, puternic distrusă de presiunea pământului. Capac: fund de vas lucrat cu mâna. Ofrandă: fragmente de amforă.

M337 (SXXXV, C. 9, -0,10 -0,50 m), incineratie cu osemintele depuse în urnă cu capac. Groapa nu a putut fi surprinsă. În urnă s-a găsit un fund de vas. Lângă urnă s-au găsit vase de ofrandă depuse spre partea inferioară a urnei. Spre V, la baza urnei era așezat un castron fragmentar. Între castron și urnă era depusă o cană. Spre nord s-au găsit fragmente de amforă de Thasos (picior, fragmente de buză și torți și din diametrul maxim). Urna a fost așezată pe o lespede și pe un fragment de vas. Urna: vas clopot cu patru apucători, Capac: fragment fund de vas lucrat cu mâna, din pastă cărămizie, friabilă. Inventar: fragment brățară din bronz, obiect din bronz de formă ovală cu o mică perforație, la unul din capete. Cealaltă extremitate a piesei se termină cu dinți? Ofrandă: amforă Thasos fragmentară, castron cu patru apucători, fragmentar, cană cu toarta supraînălțată, lucrată cu mâna, întreagă Postament: lespede sub urnă, fragment perete de vas lucrat cu mâna

M341(SXXXVII, c. 3, -0,05 -0,33 m), incineratie cu osemintele depuse în urnă cu capac. În gura urnei este depus un vas cu gura în jos. Pasta vaselor este foarte friabilă ceea ce a determinat distrugerea vaselor la demontare. Urna: vas clopot cu patru apucători; Capac: castron lucrat cu mâna.

M342(SXXXVII, C. 3, -0,02 -0,28 m), intră în profilul E. Incineratie cu oasele depuse în urnă cu capac. Adâncimea foarte mică la care a apărut mormântul a afectat puternic cele două vase care s-au distrus la demontare. Urna: vas bitronconic (?) lucrat din pastă foarte friabilă, se mai păstrează fundul vasului. Capacul: este o cană (?) de culoare roșie, pastă foarte friabilă.

M343 (SXXXVII, C. 4, -0,22 -0,57 m), incineratie cu oasele depuse pe fundul gropii. Groapa se delimitează parțial. Orientare: SSE 135-NNV 325. La -0,22 m a fost observată o aglomerare de ceramică, groapa se delimitează mai jos cu 20 de cm de aglomerarea de ceramică. Vasele sunt sparte și depuse în marginea gropii. S-au găsit fragmente de la un castron: două fragmente de dimensiuni mai mari sparte și depuse unul în celălalt și un vas de mari dimensiuni cu nervuri sub buză. La NNV de oase este depusă o ceșcuță cu toartă supraînălțată. Sub fragmentele ceramice apar oase și cărbune. Oasele și inventarul sunt în cea mai mare parte grupate în centrul gropii. Oase calcinate apar și în ceșcuță. Ofrandă: ceșcuță cu toartă supraînălțată, culoare roșatică, castron cu două torți și decorat cu două grupe de câte trei nervuri care pleacă din buza vasului, vas clopot cu patru apucători și decorat două potcoave în relief, dispuse sub buză, întregibil. Inventar: vârf săgeată bronz cu 3 muchii.

M344 (SXXXV, c. 10, -0,60 m), incineratie cu osemintele depuse pe fundul gropii. Orientare: SSE 120-NNV 300, la răzuială apare o suprafață de formă aproximativ ovală, conturul este deformat de galerii. În capătul de NNV apar fragmente de la un vas de mari dimensiuni spart și depus în jurul unui castron întreg așezat cu gura în jos. În capătul de SSE este așezată o cană cu gura spre vest. Oasele și inventarul au fost grupate în centrul gropii. Ofrandă: castron întregibil, lucrat cu mâna, culoare neagră, pastă friabilă; cană cu toarta supraînălțată, de mici dimensiuni, lucrată cu mâna, pastă de culoare roșatică; vas sac cu gura evazată, decorat cu patru butoni sub buză și prevăzut cu patru apucători plate. Inventar: vârf săgeată din bronz cu trei muchii, cuțitaș din fier.

Descoperiri neolitice:

SXXXIV, C. 3, -0,30 m, apar fragmente ceramice de la castron decorat cu striuri.

Complexe Coslogeni:

În această campanie a fost cercetată o groapă Coslogeni, Gr. 112 în SXXXI, C. 7, -0,50 -0,75 m, la suprafață are forma ovală. Inventar: fragmente ceramice Coslogeni, buză de vas, culoare neagră cu decor alveolat, fund de vas lucrat cu mâna, fragmente de cărbune și trei oase calcinate.

Gr. 113, SXXXI, C. 4-5, -0,55 -1 m, intră în profilul E, se cuptorește. Inventar: 4 fragmente ceramice lucrate cu mâna, cu pereți groși, culoare neagră la interior, roșatică la exterior, 3 oase calcinate, 1 melc, un os de animal de talie mare.

Alte complexe nefunerare descoperite în 2005:

În afara complexelor amintite mai sus, au mai fost identificate câteva galerii de animal.

Materialul ceramic este depozitat la MJ Ialomița. Documentația de șantier se află la IAB unde este prelucrată pe calculator. Materialul osteologic uman rezultat din această campanie a fost adus la București

unde a fost preluat de d-ra Cristina Muja pentru prelucrare preliminară.

În campania 2006 se are în vedere finalizarea săpăturilor în partea de V a necropolei pe suprafața neocupată de saivane și începerea săpăturilor în zona rămasă necercetată de la S de moară, între moară și secțiunile vechi. Acest ultim obiectiv nu va putea fi finalizat în campania 2006, ea urmând a fi în lucru și în campania 2007.

Nu se pune problema conservării in situ a descoperirilor arheologice, fiind vorba de un sit puternic afectat de lucrări agricole și mecanice. O parte a inventarelor mormintelor descoperite, precum și obiecte aparținând culturii Coslogeni sunt prezentate în expoziția de bază a MJ Ialomița.

Note

- 1. Pentru stratigrafia generală a sitului și descoperirile anterioare vezi CCA 2000, p. 232-235; CCA 2001, p. 297-301; CCA 2002, p. 300-302; CCA 2003, p. 315-317; CCA 2004, p. 359-362.
- 2. N. Conovici, Gh. Matei, Necropola getică de la Stelnică-Grădiștea Mare (jud. Ialomița). Raport general pentru anii 1987-1996, MCA (SN) 1, 1999, p. 99-144.

Informații suplimentare online

[Raportul 3514 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
